

การพัฒนาพื้นที่เรียนรู้วิถีใหม่เพื่อส่งเสริมทักษะที่พึงประสงค์ของประชาชน ในจังหวัดสระบุรี*

DEVELOPING A NEW LEARNING AREA TO PROMOTE DESIRABLE SKILLS OF THE PEOPLE IN SARABURI PROVINCE

หัตถุภรณ์ แก่นท้าว, เกียรติศักดิ์ สุขเหลือง, เอนก ไยอินทร์, พระคมสัน เจริญวงศ์
Hutthaporn Kaentao, Kiettisak Suklueang, Anek Yai-in, PhraKomsan Jalrernwong
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
Mahachulalongkornrajavidyalaya University
Corresponding Author E-mail: korn.mcu@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1. ศึกษาแนวทางการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตและพัฒนาทักษะเพื่ออนาคตแก่เยาวชน 2. พัฒนาเครือข่ายและกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 สำหรับคนทุกวัย และ 3. เสนอรูปแบบการพัฒนาพื้นที่เรียนรู้วิถีใหม่เพื่อส่งเสริมทักษะที่พึงประสงค์ของประชาชนในจังหวัดสระบุรี เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ กลุ่มเป้าหมายได้แก่ ผู้แทนหน่วยงานภาครัฐ ผู้แทนชุมชนและประชาชน รวม 22 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้างและการสนทนากลุ่มเฉพาะ ดำเนินการวิจัยโดยการทบทวนวรรณกรรม สร้างกรอบแนวคิดและเครื่องมือ เก็บข้อมูลพร้อมทั้งตรวจสอบความน่าเชื่อถือก่อนนำมาวิเคราะห์เนื้อหา เสนอผลการวิจัยแบบพรรณนาความประกอบภาพถ่าย

ผลการวิจัยพบว่า ชุมชนบ้านราษฎร์เจริญมีทรัพยากรธรรมชาติและภูมิปัญญาที่สามารถนำมาเป็นสื่อการเรียนรู้ให้เกิดประโยชน์แก่ประชาชนในพื้นที่วิจัยทุกช่วงวัย เกิดการร่วมตัวเป็นเครือข่ายเพื่อใช้ทักษะในศตวรรษที่ 21 แก้ไขปัญหาด้านการประกอบอาชีพ การตั้งถิ่นฐาน ปัญหาเยาวชนในชุมชน โดยใช้รูปแบบการพัฒนาพื้นที่เรียนรู้วิถีใหม่เพื่อส่งเสริมทักษะที่พึงประสงค์มี 5 องค์ประกอบคือ เครือข่าย องค์ความรู้ เป้าหมาย กิจกรรม ทักษะที่พึงประสงค์แก่คนทุกวัย

คำสำคัญ: การพัฒนาพื้นที่เรียนรู้; ส่งเสริมทักษะที่พึงประสงค์; การพัฒนาที่ยั่งยืน

Abstract

This research article has the objectives: 1. Study ways to promote lifelong learning and develop skills for the future for youth. 2. Develop networks and activities to promote learning in the 21st century for people of all ages, and 3. Propose a development model. New normal learning space to promote desired skills of people in Saraburi Province It is qualitative research. Target groups include Representatives of government agencies Community and public representatives totaling 22 people. The tools used in the research include Semi-structured interviews and focus group discussions Conduct research by reviewing the literature. Create a framework and tools Data were collected and checked for reliability before being analyzed for content. Present the research results in a descriptive way of photographic composition.

The research results found that The Ban Rat Charoen community has natural resources and wisdom that can be used as learning media for the benefit of people in the research area of all ages. A network has formed to use 21st century skills to solve occupational problems. desertion Youth problems in the community Using a new learning space development model to promote desired skills, there are 5 elements: networks, knowledge, goals, activities, and desired skills for people of all ages.

Keywords: Development of Learning Spaces; Promote Desirable Skills; Sustainable Development

บทนำ

สังคมไทยจากอดีตถึงปัจจุบันเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว โดยเฉพาะการพัฒนาทางด้านเศรษฐกิจ นับว่าเป็นจุดเปลี่ยนที่มีการวางรากฐานการพัฒนาแบบทางเดียว (One-Way) ส่งผลให้เกิดช่องว่างทางสังคมและความเหลื่อมล้ำตามมา การแก้ปัญหาสังคมที่ล้ำซ้ำไม่ได้ทำไปพร้อม ๆ กับการแก้ปัญหาทางด้านเศรษฐกิจเป็นการเสริมพลังให้กับปัญหา ส่งผลให้เกิดคดีอาชญากรรม เช่น การล้วงละเมิดทางเพศ ปล้นฆ่า ค้ามนุษย์ การใช้ความรุนแรงและอีกหลากหลายปัญหาที่นับวันยิ่งจะทวีความรุนแรงมากขึ้น จากผลสำรวจความคิดเห็นของประชาชนทั่วประเทศ 1,121 คน พบว่า 5 อันดับปัญหาสังคมไทยที่ประชาชน

คิดว่าต้องเร่งแก้ไขโดยด่วน คือ อันดับ 1 การล่อลวง การลวงละเมิดทางเพศ การค้ำมนุษย์ คิดเป็นร้อยละ 81.53 อันดับ 2 การทุจริตคอร์รัปชัน คิดเป็นร้อยละ 80.20 อันดับ 3 การใช้ความรุนแรงในครอบครัว คิดเป็นร้อยละ 78.32 อันดับ 4 การปล้นฆ่าชิงทรัพย์ ลักทรัพย์ คิดเป็นร้อยละ 71.81 และอันดับ 5 การหลอกลวงต้มตุ๋นฉ้อโกงทรัพย์สิน คิดเป็นร้อยละ 61.20 ซึ่งปัญหาข้างต้นดังกล่าวประชาชนเห็นว่ารัฐต้องสร้างมาตรการแก้ไขปัญหาอย่างเป็นรูปธรรม (ผู้จัดการออนไลน์, 2560)

แนวโน้มของปัญหานั้นวันยิ่งทวีความรุนแรงและซับซ้อนมากขึ้น โดยเฉพาะปัญหาของเยาวชน เนื่องจากการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วทั้งด้านกายภาพ เศรษฐกิจและสังคม ประกอบกับเยาวชนเป็นช่วงหัวเลี้ยวหัวต่อของการเจริญเติบโตมีความเปลี่ยนแปลงด้านร่างกาย จิตใจและอารมณ์ ซึ่งต้องได้รับการดูแลอย่างใกล้ชิด การแก้ไขปัญหาอาจขาดความเข้าใจต่อการเปลี่ยนแปลงสภาพร่างกายและการทำหน้าที่ของกระบวนการขัดเกลาทางสังคม ประเด็นปัญหาและความต้องการของประชาชนเชิงพื้นที่วิจัย จากการวิเคราะห์แผนพัฒนาอำเภอวิหารแดง จังหวัดสระบุรี พบปัญหาที่สำคัญ 4 ด้าน ดังนี้ ด้านการพัฒนาเศรษฐกิจ ได้แก่ ภาระหนี้สิน ขาดแคลนแหล่งน้ำใช้ในการทำเกษตร ดินเสื่อมคุณภาพ การเพิ่มผลผลิตและการสร้างมูลค่าทางการเกษตร ด้านการบริหารจัดการ ได้แก่ ขาดการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชน ด้านสิ่งแวดล้อม ได้แก่ การขาดจิตสำนึกในการรับผิดชอบร่วมกันในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ด้านความมั่นคง ได้แก่ การแพร่ระบาดของยาเสพติด การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างทางสังคมและความเข้มแข็งของสถาบันทางสังคม (สำนักงานจังหวัดสระบุรี, 2562)

เชิงพื้นที่ที่สามารถสรุปปัญหาได้ดังนี้ เกษตรกรในพื้นที่ส่วนใหญ่ยังขาดความรู้ความเข้าใจในเรื่องกระบวนการบริหารจัดการภาคเกษตรอย่างเป็นระบบ ส่วนคุณภาพชีวิตพบว่า ปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นส่งผลกระทบต่อคุณภาพของประชาชนปัญหาความยากจน ปัญหาการปรับตัวในการดำรงชีวิตในกระแสทุนนิยม ปัญหาที่เกิดขึ้นอาจกล่าวได้ว่าเป็นปัญหาที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติและปัญหาที่ตามขึ้นจากการขาดกระบวนการจัดการอย่างเป็นระบบ

ผลกระทบที่เกิดขึ้นในภาพรวมจังหวัดได้วางแนวทางแก้ไขปัญหามาโดยการบูรณาการภารกิจหน่วยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง และแบ่งมอบภารกิจโดยเน้นการกระจายภารกิจลงสู่พื้นที่ โดยเน้นให้อำเภอและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่เป็นหน่วยงานหลักในการดำเนินงานประสานการเชื่อมโยงภารกิจต่าง ๆ เพื่อแก้ไขปัญหาและบรรเทาปัญหาความเดือดร้อนของประชาชนในพื้นที่เพื่อให้สามารถรับทราบถึงปัญหาความเดือดร้อนของประชาชน ได้รับข้อมูลที่ถูกต้องและตรงตามความต้องการของประชาชนมากที่สุด นอกจากนี้จังหวัดยังได้มอบหมายให้ส่วนราชการหน่วยงานต่าง ๆ ร่วมมือกันวางแผน สร้าง

กลไกสนับสนุนการขับเคลื่อนภารกิจตามแผนพัฒนาที่เกี่ยวข้องให้เกิดผลสัมฤทธิ์ในทางปฏิบัติ

การพัฒนาที่ยั่งยืน จำเป็นต้องมีการประยุกต์ใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น ทำหน้าที่เป็นแหล่งเรียนรู้ของชุมชนและสร้างกระบวนการขัดเกลาทางสังคม สร้างกลไกการทำงานคู่ขนานกับภาครัฐและเสริมแรงการพัฒนาในระดับท้องถิ่น จากการศึกษาประโยชน์ของภูมิปัญญาท้องถิ่นพบว่า มีส่วนทำให้มนุษย์นั้นมีการปรับเปลี่ยนพฤติกรรม เช่น ช่วยให้คนในท้องถิ่นนั้นดำรงชีวิตอยู่ด้วยความสงบสุข กลมกลืนกับสิ่งแวดล้อมความเชื่อและข้อห้ามต่างๆ สามารถนำมาใช้เพื่อควบคุมความประพฤติของคนในสังคมเดียวกันอาทิ บารมีของบรรพบุรุษที่ล่วงลับไปแล้วเป็นที่เคารพนับถือกันมา สามารถนำสวรรค์กรรมและวาสนา ส่งผลต่อพฤติกรรมของชาวบ้าน นิทานชาดกส่งผลให้ว่านอนสอนง่าย รักสงบ มีความพากเพียรต่อสู้กับความทุกข์ยากและลดการกตขี้ได้สูง ช่วยส่งเสริมและดำรงไว้ซึ่งเอกลักษณ์ของสังคมนั้นจารีตประเพณีขนบธรรมเนียมตลอดจนวิถีการดำเนินชีวิตของชาวบ้านเป็นเรื่องที่ปฏิบัติสืบทอดกันมาแต่บรรพบุรุษ การปรับเปลี่ยนการประยุกต์และการสืบทอดล้วนแล้วแต่ต้องอาศัยภูมิปัญญาของคนในสังคมเพื่อให้เกิดความสอดคล้องกับเหตุการณ์และเงื่อนไขที่เปลี่ยนไป สร้างประโยชน์ในการประกอบอาชีพ ภูมิปัญญาท้องถิ่นในปัจจุบันซึ่งเป็นภูมิปัญญาที่ประยุกต์แล้วนำมาใช้ประโยชน์ต่อการประกอบอาชีพแก้ปัญหาต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องอาทิ เรื่องของการเกษตรกรรมธรรมชาติ การจัดการศึกษามีความเหมาะสมกับวิถีชีวิต

จากการสำรวจข้อมูลเบื้องต้นพบว่า ชุมชนบ้านราษฎร์เจริญ มีพัฒนาการทางประวัติศาสตร์ที่น่าสนใจ มีแหล่งเรียนรู้ทางวัฒนธรรมและกลุ่มอาชีพที่หลากหลาย และวิถีชีวิตที่ยึดโยงกับศาสนาทางพระพุทธศาสนาอาทิ การผลิตปุ๋ยมูลไส้เดือน การใช้สมุนไพรไทยทำเครื่องประเทืองผิวและนวดเพื่อผ่อนคลาย ส่งเสริมเรียนรู้ด้านการศึกษาและการเพาะถั่วงอกแบบครัวเรือน การทำขนมไทย การเย็บผ้าโหล พรหมเช็ดเท้า โรงสีข้าวชุมชน การปลูกผักปลอดภัยจากสารพิษ ศูนย์เรียนรู้การบริหารจัดการขยะ การนวดแผนไทย วิถีชีวิตพอเพียง การเลี้ยงแพะและจักสานไม้ไผ่ การไผ่หญ้าคา การเผาถ่านไม้ไร่คว้น การทำที่นอน ซึ่งมรดกทางวัฒนธรรมนี้ควรมีกระบวนการส่งเสริมให้เป็นเครื่องมือในการลดปัญหาในชุมชนได้

คุณภาพชีวิตจะดีขึ้นได้ ควรมีการยกระดับขีดความสามารถในการแข่งขันของผู้ประกอบการรายใหม่ในธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อม แผนปฏิรูปประเทศด้านการศึกษา 2562 กล่าวถึงแนวโน้มสภาวการณ์การเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21 ที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว อันเป็นผลมาจากความเจริญก้าวหน้าในด้านต่าง ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งด้านเทคโนโลยีสารสนเทศที่สามารถเชื่อมโยงข้อมูลทั่วโลกเข้าไว้ด้วยกัน ข้อมูลและความรู้มากมายมหาศาลสามารถเข้าถึงได้โดยง่าย และเทคโนโลยีถูกนำมาใช้ประโยชน์ใน

ด้านต่าง ๆ แทนแรงงานมนุษย์ สังคมปัจจุบันจึงต้องการแรงงานที่มีความสามารถที่แตกต่างไปจากอดีต คือ ต้องมีทักษะที่รองรับการเปลี่ยนแปลงของสภาพการณ์ปัจจุบันได้ อาทิ การปรับตัว การคิดวิเคราะห์ การทำงานเป็นทีม ความคิดสร้างสรรค์ สามารถจัดการกับงานและปัญหาได้ด้วยตนเอง การพัฒนาประเทศจำเป็นต้องให้ความสำคัญกับการพัฒนาทุนมนุษย์ การใช้และต่อยอดองค์ความรู้ การวิจัยและพัฒนา ทั้งด้านวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และนวัตกรรม การจัดการศึกษาจึงต้องปรับเพื่อเตรียมคนให้พร้อมรองรับกับสภาพการณ์ดังกล่าวเช่นกัน ทั้งการจัดระบบการเรียนรู้ที่ต้องเน้นการสร้างสังคมแห่งปัญญา เปลี่ยนการเรียนรู้แบบท่องจำ (Passive Learning) ไปสู่การเรียนรู้แบบเชิงลึก (Active Learning) ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต และเน้นการเรียนรู้เพื่อการมีอาชีพและดำรงชีวิตอย่างมีความสุข ซึ่งอาจมีรูปแบบที่หลากหลายตามความแตกต่างและความพร้อมของแต่ละบุคคล วัฒนธรรม และบริบทของพื้นที่ รวมทั้งมีการปรับใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมที่เหมาะสมสอดคล้องกับเป้าหมายของการปฏิรูปประเทศด้านการศึกษาที่มีความสอดคล้องกับแผนจำนวน 3 แผน คือ แผนยุทธศาสตร์ชาติระยะ 20 ปี (พ.ศ. 2561-2580) แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560-2564) และแผนการศึกษาแห่งชาติ (พ.ศ. 2560-2579)

จากข้อมูลดังกล่าว จึงเป็นเหตุให้คณะผู้วิจัยเล็งเห็นถึงความสำคัญเรื่องการพัฒนาพื้นที่เรียนรู้วิถีใหม่เพื่อส่งเสริมทักษะที่พึงประสงค์ของประชาชนในจังหวัดสระบุรี ภายใต้สถานการณ์ทางสังคมที่มีสิ่งเร้าใหม่ ๆ ทำหน้าที่เบี่ยงเบนความสนใจ ทำให้ประชาชนติดกับดักของการพัฒนา อีกทั้งกระแสทุนนิยมทำให้ประชาชนละทิ้งวิถีชีวิตแบบดั้งเดิม จำต้องเผชิญปัญหาทางด้านเศรษฐกิจ ส่งผลให้วัยแรงงานมีการเคลื่อนย้ายไปทำงานบริการในภาคอุตสาหกรรมด้ายภาระหนี้สิน ทำให้มีผลกระทบต่อโครงสร้างทางสังคม การขาดปฏิสัมพันธ์ทางสังคม ครอบครัวขาดความอบอุ่น ผู้สูงอายุถูกทอดทิ้งให้อยู่กับเยาวชนตามลำพัง ที่สำคัญสถานการณ์ภูมิปัญญาของชุมชนบ้านราชภูร์เจริญ มีแนวโน้มจะสูญหายอาจเกิดจากการถูกลดบทบาทในการทำหน้าที่เป็นแหล่งเรียนรู้ชุมชน และกระบวนการขัดเกลาสังคมดั้งเดิมเช่นในอดีตที่ผ่านมา

ดังนั้นแนวคิด การพัฒนาพื้นที่เรียนรู้วิถีใหม่เพื่อส่งเสริมทักษะที่พึงประสงค์ของประชาชนในจังหวัดสระบุรี” ประสงค์ให้เป็นจุดเริ่มต้นของการพลิกฟื้นวัฒนธรรมท้องถิ่น และเป็นแหล่งรวบรวมองค์ความรู้พร้อมที่จะส่งต่อให้เยาวชนได้ศึกษา เพื่อสร้างการรับรู้เกี่ยวกับอัตลักษณ์ของตนและเกิดการสำนึกถึงท้องถิ่นของตนยิ่งขึ้น ดังนั้นผู้วิจัยได้กำหนดโจทย์วิจัยออกเป็น 3 ประเด็น คือ 1. สภาพทั่วไป ประวัติศาสตร์ และภูมิปัญญาในท้องถิ่นเป็นอย่างไร 2. ชุมชนมีองค์ความรู้ ภูมิปัญญาที่มีคุณค่าด้านใดบ้างที่สามารถยกระดับให้เป็นแหล่งเรียนรู้ของชุมชน 3. กิจกรรมอะไรบ้างที่เหมาะสมแก่การสืบทอดภูมิ

ปัญญาสู่เยาวชนในท้องถิ่น และเครือข่ายพลัง “บวร” ที่ประกอบด้วย บ้าน วัด และหน่วยงานราชการจะเกิดขึ้นได้อย่างไร ซึ่งเป็นเป็นกลไกสำคัญในขับเคลื่อนการทำงาน สืบค้นและอนุรักษ์ภูมิปัญญา การยกระดับแหล่งทุนชุมชนให้เข้าไปมีบทบาทในสถานศึกษา และส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตในชุมชน พัฒนากิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ทั้งในและนอกชุมชนเพื่อส่งเสริมอาชีพและพัฒนาทักษะการใช้ชีวิตแก่คนทุกวัยได้

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาแนวทางการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตและพัฒนาทักษะเพื่ออนาคตแก่เยาวชน
2. เพื่อการพัฒนาเครือข่ายและกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 สำหรับคนทุกวัย
3. เพื่อเสนอรูปแบบการพัฒนาพื้นที่เรียนรู้วิถีใหม่เพื่อส่งเสริมทักษะที่พึงประสงค์ของประชาชนในจังหวัดสระบุรี

วิธีดำเนินการวิจัย

1. รูปแบบการวิจัย

เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research)

2. ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ คือ ผู้แทนหน่วยงานภาครัฐ ได้แก่ โรงเรียนวัดราษฎร์เจริญธรรม องค์การบริหารส่วนตำบลเจริญธรรม สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม และมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ผู้นำชุมชนและประชาชน ได้แก่ กำนันผู้ใหญ่บ้าน อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ผู้แทนกลุ่มอาชีพ ประชาชนชาวบ้าน ประชาชน รวม 22 คน

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-Structured Interviews) และวิธีการสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion)

4. การรวบรวมข้อมูล

เก็บข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ และนำข้อมูลมาวิเคราะห์ต่อไป

5. การวิเคราะห์ข้อมูล และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลแบบออกเป็น 2 วิธี คือ 1. ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์จะนำเข้าสู่กระบวนการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) และ 2. ข้อมูลภาคสนามจะนำเข้าสู่การวิเคราะห์แบบอุปนัย (Analytic Induction) เพื่อประกอบการสรุปและยืนยันผลการวิจัย จากนั้นนำข้อมูลมายืนยันความถูกต้องด้วยวิธีการสนทนากลุ่มเฉพาะเป็นกระบวนการสุดท้าย นำเสนอผลการวิจัยแบบพรรณนาความประกอบภาพถ่ายและเหตุการณ์

ผลการวิจัย

จากการศึกษาชุมชนบ้านราษฎร์เจริญ ตำบลเจริญธรรม อำเภอวิหารแดง จังหวัดสระบุรี สภาพทั่วไปพบว่าชุมชนมีทรัพยากรธรรมชาติและภูมิปัญญาที่สามารถนำมาเป็นสื่อการเรียนรู้ให้เกิดประโยชน์แก่ประชาชนในพื้นที่ทุกช่วงวัย คณะผู้วิจัยจึงได้สร้างกิจกรรมเพื่อให้เกิดการร่วมตัวเป็นเครือข่าย ใช้ทักษะในศตวรรษที่ 21 แก้ไขปัญหาด้านการประกอบอาชีพ ปัญหาการทิ้งถิ่นฐานและปัญหาเยาวชน โดยใช้รูปแบบการพัฒนาพื้นที่เรียนรู้วิถีใหม่เพื่อส่งเสริมทักษะที่พึงประสงค์ 5 องค์ประกอบที่ คือ เครือข่าย (Network) องค์ความรู้ (Knowledge) เป้าหมาย (Target) กิจกรรม (Main Program) ทักษะที่พึงประสงค์แก่คนทุกวัย (Skills) มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. แนวทางการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตและพัฒนาทักษะเพื่ออนาคตแก่เยาวชนเนื่องจากชุมชนบ้านราษฎร์เจริญ มีทรัพยากรทางธรรมชาติและภูมิปัญญาที่หลากหลาย แต่กลับพบว่าชุมชนขาดการบูรณาการ เพื่อใช้เป็นแนวทางการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตและพัฒนาทักษะเพื่ออนาคตแก่เยาวชน ผู้วิจัยและคณะจึงได้รวบรวมข้อมูลเพื่อส่งต่อให้กับชุมชนบ้านราษฎร์เจริญ เกี่ยวกับทรัพยากรธรรมชาติและภูมิปัญญาเข้าสู่กระบวนการประชุมเชิงปฏิบัติการ เพื่อยกระดับการนำทรัพยากรและภูมิปัญญาที่มีอยู่ในสามารถนำมาเป็นสื่อการเรียนรู้ธรรมชาติที่ปรากฏอยู่ในชุมชน ให้เกิดประโยชน์แก่ประชาชนในพื้นที่วิจัยทุกช่วงวัย ในด้านการดำรงชีวิตและการประกอบอาชีพ เป็นแนวทางการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตและพัฒนาทักษะเพื่ออนาคตแก่เยาวชน

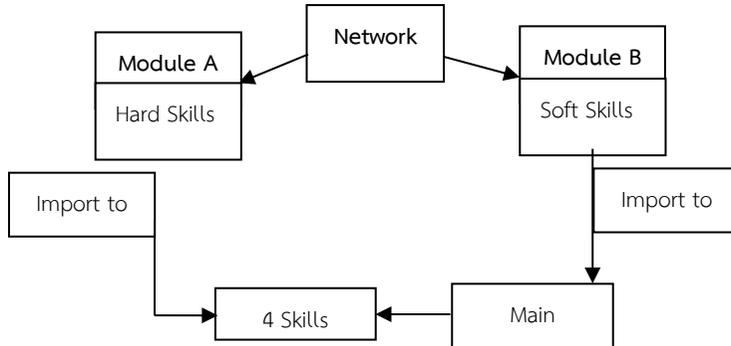

ภาพที่ 1 การประชุมเชิงปฏิบัติการเก็บข้อมูลการวิจัย และกิจกรรมสนทนากลุ่มย่อย

2. การพัฒนาเครือข่ายและกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 สำหรับคนทุกวัยด้านการพัฒนาเครือข่ายส่งเสริมการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 สำหรับคนทุกวัย จำเป็นต้องมีตัวแทนของกลุ่มต่าง ๆ ที่อยู่ทั้งในและนอกชุมชน เพื่อคอยทำหน้าที่ผลักดันให้ ผู้ที่มีความรู้ความสามารถเข้ามามีบทบาทและทำหน้าที่เป็นผู้นำในการขับเคลื่อน กระบวนการต่าง ๆ ที่จะตามมา แบ่งออกเป็น 5 ขั้นตอน ดังนี้ ขั้นตอนที่ 1 การพัฒนา เครือข่าย ขั้นตอนที่ 2 การแบ่งบทบาทและหน้าที่ ขั้นตอนที่ 3 การสร้างพื้นที่กิจกรรม ขั้นตอนที่ 4 การประยุกต์ใช้แหล่งเรียนรู้ธรรมชาติและภูมิปัญญาท้องถิ่น ขั้นตอนที่ 5 การ ออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ด้านกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ที่สำคัญต่อ การดำรงชีวิตคนทุกวัย แบ่งออกเป็น 4 ทักษะ คือ 1) ทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณและ การแก้ปัญหา 2) ทักษะการคิดเชิงสร้างสรรค์ 3) ทักษะการสื่อสาร 4) ทักษะการทำงาน เป็นทีม โดยการนำเข้ามาเป็นตัวเสริมการทำงานของเครือข่ายเพื่อดำเนินกิจกรรมแก้ปัญหา ในชุมชน สรุปได้ว่า กิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 สำหรับคนทุกวัย ของ ประชาชนในชุมชนบ้านราษฎร์เจริญ จะต้องใช้องค์ความรู้ที่มีอยู่ในชุมชน นำมาประยุกต์ใช้ ให้เกิดประโยชน์ เพื่อแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นอย่างยั่งยืน ด้วยวิธีการสร้างเครือข่ายส่งเสริมให้ ประชาชนในชุมชนเข้ามามีบทบาทยิ่งขึ้น เมื่อเกิดการรวมตัวขึ้นเป็นเครือข่ายเพื่อทำหน้าที่ นำองค์ความรู้และภูมิปัญญา สร้างเป็นบทเรียนหรือหลักสูตรที่สร้างภูมิคุ้มกันผ่านทักษะทั้ง 4 ด้าน ดังที่กล่าวมาแล้ว

3. รูปแบบการพัฒนาพื้นที่เรียนรู้วิถีใหม่เพื่อส่งเสริมทักษะที่พึงประสงค์ของ ประชาชนในจังหวัดสระบุรี รูปแบบการพัฒนาพื้นที่เรียนรู้วิถีใหม่เพื่อส่งเสริมทักษะที่พึง ประสงค์ของประชาชนในจังหวัดสระบุรี เกิดขึ้นจากผลการศึกษาสภาพปัญหาในระดับ ชุมชนของคนทุกวัย สังเคราะห์องค์ความรู้ที่อยู่ในชุมชน สร้างกระบวนการแก้ปัญหาเพื่อ

เสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนที่มีความสัมพันธ์กับวิถีชีวิตและอัตลักษณ์ของตนเองได้
ดังภาพที่ 2

ภาพที่ 2 รูปแบบการพัฒนาพื้นที่เรียนรู้วิถีใหม่เพื่อส่งเสริมทักษะที่พึงประสงค์ของ
ประชาชนในจังหวัดสระบุรี

จากภาพที่ 2 รูปแบบการพัฒนาพื้นที่เรียนรู้วิถีใหม่เพื่อส่งเสริมทักษะที่พึงประสงค์
ของประชาชนในจังหวัดสระบุรี แบ่งออกเป็น 5 องค์ประกอบ ได้แก่ 1. เครือข่าย
(Network) 2. องค์ความรู้ (Knowledge) 3. เป้าหมาย (Target) 4. กิจกรรม (Main
Program) 5. ทักษะที่พึงประสงค์แก่คนทุกวัย (Skills) จะขออธิบายรายละเอียดแต่ละ
องค์ประกอบ ดังนี้

องค์ประกอบที่ 1 เครือข่าย (Network) เกิดขึ้นจากการรวมตัวของประชาชนใน
ชุมชน โดยใช้พลัง บวร ที่หมายถึง บ้าน วัด ราชการ ที่ประกอบไปด้วย ผู้นำในระดับชุมชน
และผู้นำท้องถิ่น วัดเจริญธรรม และส่วนราชการ โรงเรียนบ้านราษฎร์เจริญ รวมทั้งองค์กร
ภายนอก เพื่อทำหน้าที่ขับเคลื่อนแนวความคิดเกี่ยวกับการใช้แหล่งเรียนรู้ธรรมชาติและภูมิ
ปัญญาмаแก้ปัญหาในชุมชนของตนเอง

องค์ประกอบที่ 2 องค์ความรู้ (Knowledge) องค์ความรู้ที่จะนำไปใช้ในการ
ส่งเสริมคุณภาพชีวิตแบ่งออกเป็น 2 โมดูล (Module) หรือส่วนจำเพาะ 2 ส่วน คือ ส่วน
วิชาการ (Hard Skills) และส่วนวิชาชีพ (Soft Skills) ที่เสริมสร้างภูมิคุ้มกัน ส่งเสริมอาชีพ
และส่งเสริมคุณภาพชีวิต เป็นส่วนประกอบของระบบที่ใช้ในการเชื่อมต่อกับระบบอื่น
โปรแกรม โดยตัวโมดูลเองจะมีการออกแบบและควบคุมดัดแปลงภายในตัวโมดูลเอง โดย
การทำหน้าที่ประคองให้กลุ่มเป้าหมายได้รับองค์ความรู้ตามที่กำหนดไว้ นำไปสู่การ
แก้ปัญหาได้ตรงจุด

องค์ประกอบที่ 3 เป้าหมาย (Target) เป้าหมายในงานวิจัยฉบับนี้หมายถึง การแบ่งประชากรออกเป็น 3 กลุ่ม คือ วัยรุ่น (เด็กและเยาวชน) วัยทำงาน วัยชรา สกัดปัญหาของคนทั้ง 3 รุ่น เพื่อนำไปวิเคราะห์หาปัญหาด้านเศรษฐกิจและปัญหาสังคม รวมถึงความต้องการที่แท้จริง สร้างเป็นระบบที่ทำหน้าที่ส่งเสริมปฏิสัมพันธ์ด้วยการใช้ทรัพยากรธรรมชาติและภูมิปัญญาที่มีอยู่ในชุมชน

องค์ประกอบที่ 4 กิจกรรม (Main Program) แบ่งออกเป็น 3 กิจกรรมการเสริมสร้างภูมิคุ้มกันในชุมชนที่เน้นปรับความสมดุลโครงสร้างทางสังคมโดยเฉพาะสถาบันครอบครัว กิจกรรมส่งเสริมอาชีพมีลักษณะเน้นสร้างชุดความรู้ในชุมชนทั้งทรัพยากรทางธรรมชาติและภูมิปัญญา และกิจกรรมส่งเสริมคุณภาพชีวิต เป็นแนวทางเพื่อแก้ไขปัญหาของกลุ่มเป้าหมาย โดยการนำทรัพยากรบุคคลดังนี้ วัยชราเป็นผู้นำในการถ่ายทอดภูมิปัญญา วัยทำงานในชุมชนทำหน้าที่เป็นพี่เลี้ยงในสาขาอาชีพที่ตนถนัด วัยรุ่นศึกษาเรียนรู้ต่อยอดศิลปวัฒนธรรมของตนเอง เป็นการสร้างปฏิสัมพันธ์ในระดับครอบครัวและชุมชน ทำให้เข้าถึงปัญหาแล้วระดมความคิดเห็นในการแก้ปัญหาได้ทันสถานการณ์

องค์ประกอบที่ 5 ทักษะที่พึงประสงค์แก่คนทุกวัย (Skills) เป็นผลลัพธ์ที่ส่งผลให้การใช้ชีวิตอย่างมีภูมิคุ้มกัน ประกอบไปด้วย 4 ทักษะ คือ ทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณและการแก้ปัญหา (Critical Thinking/Problem-Solving) ทักษะการคิดเชิงสร้างสรรค์ (Creativity) ทักษะการสื่อสาร (Communication) และทักษะการทำงานเป็นทีม (Collaboration) และทักษะที่กล่าวมานี้เป็นทักษะที่คนในศตวรรษที่ 21 พึงมีเพื่อเตรียมรับมือกับสถานการณ์ที่เกิดขึ้นในอนาคต

อภิปรายผลการวิจัย

งานวิจัยเรื่องการพัฒนาพื้นที่เรียนรู้วิถีใหม่เพื่อส่งเสริมทักษะที่พึงประสงค์ของประชาชนในจังหวัดสระบุรี มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาแนวทางการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตและพัฒนาทักษะเพื่ออนาคตแก่เยาวชน เพื่อการพัฒนาเครือข่ายและกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 สำหรับคนทุกวัย เพื่อเสนอรูปแบบการพัฒนาพื้นที่เรียนรู้วิถีใหม่เพื่อส่งเสริมทักษะที่พึงประสงค์ของประชาชนในจังหวัดสระบุรี การศึกษาสภาพปัญหาในระดับชุมชนของคนทุกวัย สังเคราะห์องค์ความรู้ที่อยู่ในชุมชน สร้างกระบวนการแก้ปัญหา เพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนที่มีความสัมพันธ์กับวิถีชีวิตและอัตลักษณ์ของตนเอง ในประเด็นนี้ผู้วิจัยและคณะจะนำผลการศึกษามาอภิปรายผลตามวัตถุประสงค์การวิจัย แบ่งออกเป็น 4 ประเด็น คือ งานวิจัยฉบับนี้ศึกษาอะไร ผลเป็นอย่างไร เหตุผลทำไมถึงเป็นเช่นนั้น และยืนยันผลที่ได้อย่างไร มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

ด้านบริบทชุมชนและสภาพปัญหาเชิงพื้นที่ เมือง “สระบุรี” มีประวัติอันสันนิษฐานว่า ตั้งขึ้นประมาณ พ.ศ. 2092 ในรัฐสมัยสมเด็จพระมหาจักรพรรดิแห่งกรุงศรีอยุธยา สืบเนื่องจากยามมีศึกสงครามประชิดติดพระนครไม่สามารถเรียกระดมพลรักษาพระนครได้ทัน เพราะหัวเมืองต่าง ๆ ตามที่มีการแบ่งการปกครองอยู่ห่างจากกรุงศรีอยุธยามาก จึงต้องตั้งเมืองใหม่ขึ้นเพื่อให้สะดวกรวดเร็ว และได้ผลทันต่อเหตุการณ์ยามเกิดศึกสงครามและมีพัฒนาการอย่างต่อเนื่องมาตามลำดับ จังหวัดสระบุรี ตั้งอยู่ภาคกลางของประเทศไทยซึ่งตั้งอยู่ทางทิศตะวันออกเฉียงเหนือ ของกรุงเทพมหานคร เขตการปกครอง แบ่งออกเป็น 13 อำเภอ ประชากรส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม มีแหล่งเรียนรู้ชุมชนที่สำคัญ เช่น สถาบันการเรียนรู้กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง การพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง และแหล่งเรียนรู้ธรรมชาติและภูมิปัญญา สอดคล้องกับงานวิจัยของ จุรีพร กาญจนการณ ที่ได้วิจัยเรื่อง “การนำเสนอแนวทางการพัฒนาและการใช้ประโยชน์แหล่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตในชุมชนเขตบางขุนเทียน”(จุรีพร กาญจนการณ, 2546) เมื่อจำแนกเป็นสามประเภทแบ่งแหล่งเรียนออกเป็น 2 แบบคือ แหล่งการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ และแหล่งการเรียนรู้ที่มนุษย์สร้างขึ้น

ด้านแนวทางการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตและพัฒนาทักษะเพื่ออนาคตแก่เยาวชน เนื่องจากชุมชนบ้านราษฎร์เจริญ มีทรัพยากรทางธรรมชาติและภูมิปัญญาที่หลากหลาย แต่กลับพบว่าชุมชนขาดการบูรณาการ เพื่อใช้เป็นแนวทางการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตและพัฒนาทักษะเพื่ออนาคตแก่เยาวชน ผู้วิจัยและคณะจึงได้รวบรวมข้อมูลเพื่อส่งต่อให้กับชุมชนบ้านราษฎร์เจริญ เกี่ยวกับทรัพยากรธรรมชาติและภูมิปัญญาเข้าสู่กระบวนการประชุมเชิงปฏิบัติการ เพื่อยกระดับนำทรัพยากรและภูมิปัญญาที่มีอยู่ในสามารถนำมาเป็นสื่อการเรียนรู้ธรรมชาติที่ปรากฏ อยู่ในชุมชน ให้เกิดประโยชน์แก่ประชาชนในพื้นที่วิจัยทุกช่วงวัย เป็นแนวทางการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตและพัฒนาทักษะเพื่ออนาคตแก่เยาวชน สอดคล้องกับ พรสวรรค์ วงศ์ตาธรรม ที่ได้วิจัยเรื่อง “การคิดแก้ปัญหาเชิงสร้างสรรค์ ทักษะการคิดในศตวรรษที่ 21”(พรสวรรค์ วงศ์ตาธรรม, 2558) ผลการวิจัยพบว่า การพัฒนาผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 มีความแตกต่างจากศตวรรษที่ผ่านมา เนื่องจากเกิดการเปลี่ยนแปลงในด้านต่าง ๆ อย่างมากมาย โดยเฉพาะอย่างยิ่งด้านเทคโนโลยีที่มีการเปลี่ยนแปลงแบบก้าวกระโดด ส่งผลให้การจัดการศึกษาต้องเปลี่ยนจากกระบวนทัศน์แบบดั้งเดิม (Tradition Paradigm) ไปสู่กระบวนทัศน์ใหม่ (New Paradigm) ที่เน้นให้ผู้เรียนเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ ด้วยการพัฒนาให้ผู้เรียนรู้จักกระบวนการในการสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง จากปัญหาที่มีความซับซ้อนจากการเปลี่ยนแปลงของโลก

ด้านการพัฒนาเครือข่ายและกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 สำหรับคนทุกวัย

1. การพัฒนาเครือข่ายส่งเสริมการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 สำหรับคนทุกวัย จำเป็นต้องมีตัวแทนของกลุ่มต่าง ๆ ที่อยู่ทั้งในและนอกชุมชน เพื่อคอยทำหน้าที่ผลักดันผู้ที่มีความรู้ความสามารถเข้ามามีบทบาทและทำหน้าที่เป็นผู้นำในการขับเคลื่อนกระบวนการต่าง ๆ ที่จะตามมา เปิดโอกาสให้คนในชุมชนได้มีส่วนร่วมในเสนอแนะการพัฒนาชุมชนตนเอง จึงได้มีการแบ่งบทบาทและหน้าที่ตามความถนัดของตนเอง โดยให้วัดราษฎร์เจริญ ตำบลเจริญธรรม อำเภอวิหารแดง จังหวัดสระบุรีและผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 6 ร่วมกับสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลเจริญธรรม เป็นผู้จัดหาพื้นที่ในการทำกิจกรรม สถานศึกษา โรงเรียนบ้านราษฎร์เจริญมีหน้าที่จัดเวลาแทรกในหลักสูตรให้นักเรียนทุกระดับในพื้นที่เข้ามาศึกษาแหล่งเรียนรู้ธรรมชาติและภูมิปัญญาท้องถิ่น ในขณะเดียวกันปราชญ์ชาวบ้านเป็นผู้ทำหน้าที่เป็นผู้ให้ความรู้ เพื่อสร้างปฏิบัติสัมพันธ์ของคนในชุมชน ในขณะเดียวกันการทำหน้าที่ของเครือข่ายจะทำให้ทักษะแก่คนทุกช่วงวัย สอดคล้องกับ ปาน กิมปี ที่ได้วิจัยเรื่อง “การพัฒนาเครือข่ายการเรียนรู้การศึกษานอกโรงเรียนเพื่อการ พึ่งตนเองของชุมชน” (ปาน กิมปี, 2540) ผลการวิจัยพบว่า เครือข่ายการเรียนรู้มีพัฒนาการมาจากการตระหนักถึง ปัญหา และความต้องการด้านเศรษฐกิจของชุมชน โดยมีผู้นำชุมชนทำหน้าที่เป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลง มีการใช้เครือข่ายสังคมเป็นศูนย์กลางการดำเนินงานภายในชุมชน และมีการขยายเชื่อมโยงกับองค์กร เครือข่ายในภาครัฐ เอกชน ชุมชน ธุรกิจ และหรือองค์กรวิชาการ เพื่อกระตุ้นให้เกิดกระบวนการ เรียนรู้และการมีส่วนร่วมของชุมชนอย่างต่อเนื่อง โดยมีเป้าหมายการพึ่งตนเองของชุมชนเป็นหลัก

2. กิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 สำหรับคนทุกวัย ในประเด็นนี้เป็นการออกแบบกิจกรรมและเสนอกิจกรรมที่ส่งเสริมการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 แบ่งออกเป็น 4 ทักษะ คือ ทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณและการแก้ปัญหา (Critical Thinking / Problem – Solving) ทักษะการคิดเชิงสร้างสรรค์ (Creativity) ทักษะการสื่อสาร (Communication) และทักษะการทำงานเป็นทีม (Collaboration) ที่มีความต้องการของแต่ละช่วงอายุ ประกอบด้วย วัยรุ่น วัยทำงาน และวัยชรา จากข้อค้นพบเกี่ยวกับปัญหาของชุมชนราษฎร์เจริญสามารถสรุปได้ 3 ด้าน คือ ด้านการประกอบอาชีพ การตั้งถิ่นฐาน ปัญหาวัยรุ่น สอดคล้องกับ ปาน กิมปี ที่พบว่า กิจกรรมการศึกษานอกโรงเรียนที่พบในเครือข่ายการเรียนรู้มีทั้งกิจกรรมในด้านการพัฒนาทักษะการเรียนรู้และแก้ปัญหา อันเป็นพื้นฐานการดำรงชีวิต ด้านพัฒนาข่าวสารข้อมูล และด้านพัฒนาทักษะ และอาชีพโดยผ่านกระบวนการเรียนรู้ร่วมกัน การเรียนรู้ด้วยตนเองตลอดจนการจัดกิจกรรมถ่ายทอดความรู้ อย่างเป็นทางการโดยองค์กรเครือข่ายที่เกี่ยวข้องของกระบวนการเรียนรู้ประกอบด้วย การใช้ความรู้จากการศึกษาแบบทางการเสริมต่อด้วยการศึกษานอกโรงเรียน และการเรียนรู้ตามอัธยาศัย อันเป็นกระบวนการต่อเนื่อง กล่าวได้ว่ากิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ในศตวรรษที่

21 สำหรับคนทุกวัย ของประชาชนในชุมชนบ้านราษฎร์เจริญ จะต้องใช้องค์ความรู้ที่มีอยู่ในชุมชน นำมาประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์ เพื่อแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นอย่างยั่งยืน ด้วยวิธีการสร้างเครือข่ายส่งเสริมให้บุคลากรในชุมชนเข้ามามีบทบาทยิ่งขึ้น เมื่อเกิดการรวมตัวขึ้นเป็นเครือข่ายเพื่อทำหน้าที่นำองค์ความรู้และภูมิปัญญา สร้างเป็นบทเรียน หรือหลักสูตรที่สร้างภูมิคุ้มกัน ผ่านทักษะทั้ง 4 ด้าน เครือข่ายการเรียนรู้มีทั้งกิจกรรมในด้านการพัฒนาทักษะการเรียนรู้และแก้ปัญหา อันเป็นพื้นฐานการดำรงชีวิต ด้านพัฒนาข่าวสารข้อมูล และด้านพัฒนาทักษะ และอาชีพโดยผ่านกระบวนการเรียนรู้ร่วมกัน การเรียนรู้ด้วยตนเองตลอดจนการจัดกิจกรรมถ่ายทอดความรู้อย่างเป็นทางการโดยองค์กรเครือข่ายที่เกี่ยวข้อง กระบวนการเรียนรู้ประกอบด้วย การใช้ความรู้จากการศึกษาแบบทางการเสริมต่อด้วยการศึกษานอกโรงเรียน และการเรียนรู้ตาม อัจฉริยะ อันเป็นกระบวนการต่อเนื่อง

รูปแบบการพัฒนาพื้นที่เรียนรู้วิถีใหม่เพื่อส่งเสริมทักษะที่พึงประสงค์ของประชาชนในจังหวัดสระบุรี ปัญหาที่ผู้วิจัยและคณะค้นพบในพื้นที่วิจัยคือ บ้านราษฎร์เจริญ ตำบลเจริญธรรม อำเภอวิหารแดง จังหวัดสระบุรี มีปัญหาหลักมีอยู่ 2 ด้าน คือ ปัญหาด้านเศรษฐกิจและปัญหาด้านสังคม เป็นปัญหาที่เกิดจากการประกอบอาชีพเชิงเดี่ยว ผลผลิตไม่เป็นไปตามที่คาดหวัง ที่สำคัญเกษตรกรไม่สามารถกำหนดราคาได้เอง เมื่อรายได้ไม่เพียงพอต่อค่าใช้จ่าย ทำให้เกิดปรากฏการณ์ประชากรวัยแรงงานย้ายออกไปหางานทำนอกพื้นที่ ส่งผลต่อปัญหาด้านสังคมเชิงโครงสร้างต่อสถาบันครอบครัวเด็กและคนชราถูกทอดทิ้งให้ใช้ชีวิตตามลำพัง ประเด็นสำคัญคือทำให้คุณภาพชีวิตย่ำแย่ลง เพราะขาดผู้ที่คอยอบรมสั่งสอนเยาวชนได้อย่างเหมาะสมตามช่วงวัยและตามกระแสโลกาภิวัตน์ได้อย่างทันท่วงที ข้อค้นพบคือชุมชนบ้านราษฎร์เจริญ ตำบลเจริญธรรม อำเภอวิหารแดง จังหวัดสระบุรี มีแหล่งเรียนรู้ธรรมชาติและภูมิปัญญาจำนวนมาก จากเวทีความคิดจึงเห็นร่วมกันว่าควรใช้จุดเด่นดังกล่าวมากำหนดเป็นมาตรการเพื่อแก้ไขปัญหที่เกิดขึ้นในชุมชน แบ่งออกเป็น 3 กิจกรรมกิจกรรมเสริมสร้างภูมิคุ้มกัน ส่งเสริมอาชีพ และส่งเสริมคุณภาพชีวิต

องค์ความรู้จากการวิจัย

ปัญหาหลักที่คณะผู้วิจัยได้ค้นพบในพื้นที่บ้านราษฎร์เจริญ ตำบลเจริญธรรม อำเภอวิหารแดง จังหวัดสระบุรี มีปัญหาหลักมีอยู่ 2 ด้าน คือปัญหาด้านเศรษฐกิจและปัญหาด้านสังคม เป็นปัญหาที่เกิดจากการประกอบอาชีพเชิงเดี่ยว ผลผลิตไม่เป็นไปตามที่คาดหวัง ที่สำคัญเกษตรกรไม่สามารถกำหนดราคาได้เอง เมื่อรายได้ไม่เพียงพอต่อค่าใช้จ่าย ทำให้เกิดปรากฏการณ์ประชากรวัยแรงงานย้ายออกไปหางานทำนอกพื้นที่ ส่งผลต่อปัญหาด้านสังคมเชิงโครงสร้างต่อสถาบันครอบครัวเด็กและเยาวชน ผู้สูงอายุถูกทอดทิ้งให้ใช้ชีวิต

ตามลำพังส่งผลต่อคุณภาพชีวิต การเกิดช่องว่างระหว่างวัยทำให้การอบรมสั่งสอนเด็กและเยาวชนได้อย่างไม่เหมาะสมตามช่วงวัยและตามกระแสโลกาภิวัตน์ได้อย่างทันต่อเวลาที่

ชุมชนบ้านราษฎร์เจริญ ตำบลเจริญธรรม อำเภอวิหารแดง จังหวัดสระบุรี มีแหล่งเรียนรู้ธรรมชาติและภูมิปัญญาจำนวนมาก จากเวทีความคิดจึงเห็นร่วมกันว่าควรใช้จุดเด่นดังกล่าวมากำหนดเป็นมาตรการเพื่อแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชน แบ่งออกเป็น 3 กิจกรรม คือ 1) กิจกรรมเสริมสร้างภูมิคุ้มกัน 2) กิจกรรมส่งเสริมอาชีพ 3) ส่งเสริมคุณภาพชีวิต ที่จะก่อให้เกิดทักษะที่พึงประสงค์ที่เหมาะสมแก่การดำรงชีวิตในศตวรรษที่ 21

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรส่งเสริมกิจกรรมที่เกิดจากชุมชน และบรรจุไว้ในแผนพัฒนาท้องถิ่นเพื่อให้เกิดความยั่งยืน
2. หน่วยงานภาครัฐและเอกชนในท้องถิ่นควรทำหน้าที่สนับสนุนเชิงนโยบายที่เกื้อหนุนขีดความสามารถของชุมชน เช่น การรวบรวมและการต่อยอดองค์ความรู้

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

1. ควรพัฒนากลไกการขับเคลื่อนองค์โดยภาคีเครือข่าย เพื่อให้เกิด กระบวนการมีส่วนร่วมคิด แก้ปัญหา ประเมินผล รับผลประโยชน์ร่วมกัน
2. ควรให้องค์กรวิชาการและวิชาชีพ เช่น สถาบันการศึกษา หน่วยงานภาคเอกชน เข้ามามีส่วนร่วมในการสนับสนุนองค์ความรู้ ด้านระบบการบริหารและพัฒนา รูปแบบกิจกรรม

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษามเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลให้เกิดความสำเร็จในภาคปฏิบัติและศึกษกรณีตัวอย่างการส่งเสริมทักษะที่พึงประสงค์ที่คนทุกวัยในศตวรรษที่ 21
2. ควรศึกษาการเชื่อมโยงองค์ความรู้จากแหล่งเรียนรู้ธรรมชาติและภูมิปัญญาท้องถิ่นกับการพัฒนาทุนมนุษย์

เอกสารอ้างอิง

จूरिพร กาญจนการุณ. (2546). *การนำเสนอแนวทางการพัฒนาและการใช้ประโยชน์แหล่งการเรียนรู้ ตลอดชีวิตในชุมชนเขตบางขุนเทียน* (ดุขุณีนิพนธ์ครุศาสตรดุขุฎิบัณฑิต สาขาวิชาพัฒนาศึกษา). กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

- ปาน กิมปี. (2540). *การพัฒนาเครือข่ายการเรียนรู้การศึกษานอกโรงเรียนเพื่อการพึ่งตนเองของชุมชน* (ดุष्ฎินีพนธ์ครุศาสตร์ดุष्ฎีบัณฑิต สาขาวิชาพัฒนาศึกษา). กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ผู้จัดการออนไลน์. (2560). *ปัญหาสังคมในสายตาคนไทย ณ วันนี้*. สืบค้น 4 มกราคม 2565, จาก <https://shorturl.asia/YQjAi>
- พรสวรรค์ วงศ์ตาธรรม. (2558). การคิดแก้ปัญหาเชิงสร้างสรรค์ทักษะการคิดในศตวรรษที่ 21. *วารสารศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยขอนแก่น*, 38(2), 111-121.
- สำนักงานจังหวัดสระบุรี. (2562). *แผนพัฒนาจังหวัดสระบุรีฉบับทบทวน (2561-2565)*. สืบค้น 14 มีนาคม 2563, จาก <https://shorturl.asia/KsnlV>
- องค์การบริหารส่วนจังหวัดสระบุรี. (2559). *แผนพัฒนาท้องถิ่น 4 ปี (2561-2564)*. สืบค้น 1 มกราคม 2563, จาก <https://shorturl.asia/qjYm3>